

Internetový magazín Nedrážního republikového výboru
Odborového sdružení železničářů na www.osz.org

- Ze zápisníku M. Novotného str. 2
- Kolem kolejí str. 3
- Vzorném poli bezpečnost str. 6
- Odbory a ekonomika str. 6
- Vedení NeRV informuje str. 7
- O zdraví... str. 8
- Zajímavosti str. 8
- Tip na výlet či dovolenou str. 10
- Budiž pozdraveno jaro! str. 12
- Velikonoce u nás a ve světě str. 12
- Blahopřejeme str. 12

NENÍ JEDNODUCHÉ ŘEŠIT PROBLEMATIKU PŘÍSTUPU DO DATOVÝCH STRÁNEK ZO OSŽ

Připravil Milan Sedlák

V závěru března se v Praze v Domě Bohemika konalo 6. řádné jednání Nedrážního republikového výboru Odborového sdružení železničářů. Jednání řídil místopředseda NeRV OSŽ Tomáš Šlachta, v předsednictvu dále zasedly místopředsedkyně OSŽ a předsedkyně NeRV OSŽ Bc. Renata Dousková a místopředsedkyně NeRV OSŽ Magdalena Stránská. Významným hostem byl předseda Odborového sdružení železničářů Mgr. Martin Malý.

Protože pravidelným bodem jednání bývá kontrola uzavírání a plnění Kolektivních smluv, v rámci kontroly úkolů z minulých jednání vyplynula připomínka, aby základní organizace dodávaly podepsané Kolektivní smlouvy a jejich dodatky na vedení NeRV. To stejné se týká elektronické evidence členů v ZO OSŽ, vyplňování evidenčních návrhových listů a tabulek pracovní úrazovosti. Úkoly, které nejsou průběžné, byly splněny.

Stále se řeší situace v základní organizaci OSŽ ve společnosti NYMWAG. Renata Dousková se k tomu vyjádřila následovně: „Bylo naplánováno jednání se zaměstnavatelem, které bylo den předem zrušeno

ze zdravotních důvodů zaměstnavatele. Bude navržen nový termín. Dostali jsme ústní informaci ohledně členských příspěvků, které jsou členům strhávány z výplaty, ale nedorazí na účet ZO OSŽ. Na podzim proběhly volby do ZV ZO OSŽ, momentálně předseda abdikuje na svou funkci a proběhne volba nového předsedy, nový kandidát má o tuto činnost zájem.“

A pokračovala na téma řešení stížností ohledně situace zaměstnanců společnosti Dopravní zdravotnictví v Praze: „Na základě stížnosti na nedostatečné ohodnocení proběhlo šetření a došlo se k závěru, že ohodnocení odpovídá průměru. Řešila se tedy spíše otáz-

ka BOZP, jelikož na onom pracovišti nebylo dostatečné odvětrávání.“ Ale celkově je situace u Dopravního zdravotnictví dobrá. Potěšující zprávou je odměňování zaměstnanců nad rámec dojednané Kolektivní smlouvy. Připomněla, že se pomalu připravují volby do dozorčí rady Dopravního zdravotnictví, které se uskuteční na podzim.

Kromě toho se také řešila situace ve společnosti JLV. Jednalo se o volby funkcionářů v ZO OSŽ. Předsedkyně NeRV k této problematice konstatovala: „Pomáháme s tvorbou materiálů pro volby do ZV ZO OSŽ, vzhledem

Pokračování na str. 2

NENÍ JEDNODUCHÉ ŘEŠIT PROBLEMATIKU PŘÍSTUPU DO DATOVÝCH STRÁNEK ZO OSŽ

Dokončení ze str. 1

k tomu, že většina členů je pracovně vytížena, proběhnou volby formou per rollam. Byli jsme na jednání u personální ředitelky, kde jsme připomínkovali revizi Mzdového řádu. Jedním z návrhů, které jsme podali, bylo zkomponování Mzdového řádu do Kolektivní smlouvy, aby se mohlo vše projednávat najednou.“

Informace z jednání Představenstva a Ústředí OSŽ podal osobně předseda OSŽ Martin Malý. V úvodu se zaměřil na Datové schránky, což je mimořádně ožehavou záležitostí, a členům NeRV vysvětlil postup, jak dosáhnout možnosti se schránkami úspěšně pracovat. Potíže má v tomto ohledu většina ZO OSŽ a SPO OSŽ-Ú, proto na webových stránkách do složky Datové schránky vložilo informace, návody a vzorové formuláře. Při jakýchkoliv dalších dotazech k této problematice je třeba kontaktovat pracovníky SPO OSŽ-Ú.

Poté pokračoval informací, že při Ústředí OSŽ byla vytvořena poradní komise, která se mimo jiné zabývá možnostmi zlepšování vnitrosvazové komunikace. Při práci této komise byla také diskutována skutečnost, že si řada členů na jedné straně stěžuje na nedostateč-

nou informovanost ze strany celostátních orgánů OSŽ, na druhé straně však nejsou dostatečně využívány informační nástroje, které právě k tomuto účelu byly vytvořeny. Zejména se to týká mobilní aplikace **Moje OSŽ** a potažmo webových stránek OSŽ www.osz.org, ze kterých tato aplikace převážně čerpá.

Aplikace **Moje OSŽ** je zdarma ke stažení na **Obchod Play**, případně na **App store** a její instalace je rychlá a bezproblémová, takže by ji během pár minut měl bez potíží zvládnout každý uživatel „chytrého mobilního telefonu“. Stačí v mobilním telefonu do Google vyhledávače

nebo přímo do **Obchod play** napsat text **Moje OSŽ** a objeví se nabídka aplikace ke stažení.

Ještě v závěru informovala Renata Dousková o jednání RHSD, pracovního týmu pro veřejnou správu a služby, jehož je členem a kde se řešil zákon o státní službě. Řešil se rovněž zákon o sociálním zabezpečení.

Jednání SON se věnovalo bytové politice a místopředsedkyně OSŽ připomenula, že poradenství tohoto sdružení nadále pokračuje.

Po zprávách o činnosti jednotlivých Výborů OSŽ a ZO OSŽ a organizačních záležitostech bylo přijato usnesení. ■

Ze zápisníku Miroslava Novotného, čestného člena NeRV OSŽ

ZAMĚSTNANCI UŽ JSOU PRO TECHNOLOGICKÉ GIGANTY DRAŽÍ

Už došlo i na Google. Šéf společnosti poslal před časem svým zaměstnancům dopis, ve kterém se s 12 tisíci z nich rozloučil. Google se tak přidal ke skupině technologických obrů, kteří se rozhodli radikálně říznout do svých zaměstnaneckých řad. Už dříve o podobném kroku rozhodli největší konkurenti Googlu s výjimkou společnosti Apple, tedy Amazon, Facebook a Microsoft.

Všichni propouštějí podobné počty zaměstnanců a scénář je prakticky totožný. Vždy plošně, napříč firmou, od manažerů po ta nejméně placená místa, a také napříč regiony v celém světě. Všichni šéfové jmenovaných firem zaslali svým zaměstnancům e-mail, ve kterém své kroky vysvětlují. Dopisy jsou to velmi podobné a není se čemu divit. Šéfové vysvětlují, že nemají na výběr a uklidňují ty, které nevyhodili. Stručně popisují důvody, které k propouštění vedly, a samozřejmě také volají po vyšším pracovním nasazení a vý-

zvách pro budoucnost. Jsou to pečlivě napsané zprávy, ostatně jde o rekordní propouštění, jsou to rekordní hodnoty, nikdy se v těchto firmách tak moc nepropouštělo.

Když Amazon opustí 18 tisíc zaměstnanců, což je ze všech firem nejvíc, jde pouze o zhruba 1,2 procenta všech zaměstnanců firmy. Pro Microsoft jde přibližně o pět procent zaměstnanců, Google jich propustí zhruba šest procent, Facebook (mateřská společnost Meta) se rozloučí dokonce s 13 procenty. Celkem velké technologické firmy dohromady oznámily „úsporu“ v podobě více než 100 tisíc míst. Nikdy dříve se nic podobného nestalo, naposledy byla srovnatelná situace na přelomu milénia, když praskla internetová bublina.

Situace je bez jakýchkoliv pochyb vážná a výjimečná. Čím to je, nemusíme dlouho vymýšlet, protože o tom mluví sami šéfové dotčených firem. Odvolávají se zejména na dvě věci. Zaprvé je to pandemický problém. Během lockdownů jsme svou pozornost věnovali více online službám a vypadalo to, že nejde jen o krátkodobý trend, ale o dlouhodobou změnu ekonomiky.

Naneštěstí pro technologické firmy se lidé vrátili zpět do kamenných prodejen a online přestal růst tak, jak se ješ-

**SITUACE
JE VÁŽNÁ
A VÝJIMEČNÁ**

tě dva roky zpátky očekávalo. Velké firmy tak chtěly investovat do budoucnosti, která ale nepřišla. Druhým důvodem jsou rostoucí náklady na práci. Všechny výše zmíněné firmy působí zejména ve Spojených státech a nabírají tam zaměstnance ve chvíli, kdy je historicky nízká nezaměstnanost. Pokud tedy chtějí najít nového člověka, nemohou hledat na trhu práce mezi nezaměstnanými a musí je přeplácet od konkurence. To vytváří tlak na mzdy a s nimi i na mzdové výdaje firem, které zaměstnávají desítky tisíc lidí.

Takový náklad není možné ignorovat. Třetím důvodem, který stojí za zmínku je současná vysoká inflace, na kterou reagují vyšší úrokové sazby. Ty mají na technologické firmy téměř magickou moc. Zatímco dříve si v prostředí nulových úrokových sazeb mohly myslet na velké investice a dlouhodobý rozvoj, dnes musí každou korunu (dolar) vážít tím, že by mohl vydělat pár procent úplně bez rizika. Každý zaměstnanec je tak reálně dražší. Nejen že za něj firma platí, ale navíc firma prodělává, protože by daný plat šlo dát na účet s vysokým úročením.

STANICE A ZASTÁVKY MEZI BRNEM A BLANSKEM NABÍZEJÍ POHODLNÝ PŘÍSTUP K VLAKŮM

Končí rekonstrukce stanice Adamov

Správa železnic 14. dubna slavnostně ukončila modernizaci dvou úseků prvního železničního koridoru za více než 7 miliard korun. Stavby z Brna do Adamova a mezi Adamovem a Blanskem zahrnovaly vedle rekonstrukce železniční infrastruktury také renovaci zastávek a sanaci tunelů. Provoz vlaků se po ročním zastavení provozu obnovil loni 11. prosince, letos probíhaly především dokončovací práce.

V rámci stavby prvního úseku z Brna-Maloměřic do Adamova prošel rekonstrukcí železniční svršek a částečně i spodek a postavila se nová odbočka Svitava. Modernizace infrastruktury odstranila propady traťové rychlosti a podstatným způsobem zvýšila bezpečnost provozu. Prakticky všechny mosty a propustky prošly přestavbou. U čtveřice tunelů se sanovaly portálové části a ostění, pročišťily se příkopy a obnovilo bezpečnostní značení. „Komplexní renovaci prošly i zastávky v Bílovicích nad Svitavou a Babicích nad Svitavou. Zaměřili jsme se na potřebnou bezbariérovost a pohodlný nástup do vlaků. Nástupiště mají normovou výšku, dostačující délku pro moderní soupravy a také nové zastřešení,“ přibližuje generální ředitel Správy železnic Jiří Svoboda.

Součástí prací byla rovněž celková přestavba technologické budovy v Bílovicích nad Svitavou a stavba nové na odbočce Svitava v místě původního strážního domku. Došlo také k sanaci některých skalních svahů, které ohrožovaly bezpečnost dopravy. Zhotovitelem stavby mezi Brnem-Maloměřicemi a Adamovem byly společnosti Subterra, STRABAG Rail a Elektrizace železnic Praha. Celkové investiční náklady činí 3,76 miliardy korun.

Modernizace úseku z Adamova do Blanska zahrnovala zásadní přestavbu adamovské zastávky, která disponuje novým nástupištěm. „Významně se zkrátila docházková vzdálenost cestujících jedoucích od Brna, bezbariérový přístup zajišťuje šikmý přístupový chodník,“ doplňuje Jiří Svoboda. Také v rámci této stavby se stabilizovaly skalní svahy a opěrné zdi, sanovalo se celkem pět tunelů a opravilo devět mostů a devět propustků. Mezistaniční úsek z Adamova do Blanska realizovaly společnosti

Slavnostního zahájení provozu Mezi Brnem a Blanskem byl přítomen rovněž generální ředitel společnosti OHLA ŽS, která se na rekonstrukci významně podílela. Na snímku Daniela Houdková Ing. Roman Kocůrek za řečnickým pultem

OHLA ŽS, Firesta-Fišer, rekonstrukce, stavby a TRAMO RAIL. Celkové investiční náklady stavby dosahují výše 3,5 miliardy korun.

Stavby Brno-Maloměřice St. 6–Adamov, BC a Adamov–Blansko, BC jsou navrženy k financování Evropskou unií z Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility; RRF) v rámci Národního plánu obnovy a jsou aktuálně spolufinancovány z úvěru Evropské investiční banky (EIB).

Otevřením nového parkoviště v blízkosti nádražní budovy končí rekonstrukce adamovské stanice. Zahrnovala především stavbu dvou nástupišť a nové lávky přes kolejiště, která propojuje přednádraží s Hybešovou ulicí. Celkové investiční náklady stavby přesáhly miliardu korun.

Největší část rekonstrukce stanice Adamov proběhla souběžně s pracemi v úsecích

mezi Brnem a Blanskem. „Stanice získala novou lávku a bezbariérová nástupiště přístupná výtahy. V opravené nádražní budově využívají cestující nové odbavovací prostory včetně sociálního zázemí. Součástí stavby je také právě dokončené parkoviště s kapacitou 30 vozidel,“ uvádí generální ředitel Správy železnic Jiří Svoboda.

Modernizace zahrnovala i samotnou infrastrukturu ve stanicích. Opravil se železniční svršek a spodek, postavily se nové protihlukové stěny a prodloužila třetí staniční kolej, která umožňuje odbavení nákladních vlaků s délkou až 740 metrů.

Práce provedlo sdružení firem Swietelsky Rail CZ a Elektrizace železnic Praha. Celkové investiční náklady stavby dosáhly výše 1,1 miliardy korun.

Stavba Rekonstrukce nástupišť v žst. Adamov je navržena ke spolufinancování z Fondu soudržnosti v rámci Operačního programu Doprava 2021–2027.

Vznik společnosti JLV sahá až do roku 1959

Věděli jste, že historie v pohostinství spojená s cestováním sahá hluboko do našich dějin? Asi ano, i když to spíš bereme jako samozřejmost, že když jedeme EC nebo IC příjemně si cestu dobrou kávou, sendvičem nebo něčím sladkým. A přesto i tohle je oblast, která se přes stovky let vyvíjí a hledá se nejdokonalší a nejpohodlnější možnost cestování vlakem. V době „předželezniční“ byla síť pohostinství na cestách místy docela hustá, cestující měli možnost se o přestávce občerstvit, odpočinout, vyměnit koně, ale s první parostrojní železnici již takové výhody nabízet nemohla. Vlak jezdily podle pevného jízdního řádu, a tak se nutná zdržení na nádražích zkracovala na minimum. Kolikrát cestující museli oběd i návštěvu toalet stihnout za třicet minut, a to si představte, že je plný vlak cestujících a všude se tvoří nekonečné fronty. A jak se vyvíjela železniční doprava, prodlužovaly její trasy, tak se i vyvíjely nápady, jak pohodlně cestovat i přes noc. Myšlenka železničního vozu s lůžky vznikla ve Spojených státech amerických, a to v roce 1827. Rozvoj jídelních a lůžkových vozů odstartoval dlouhou a důležitou dráhu v historii nejen cestování, ale i válečné, kdy vozy byly využívány pro přepravu vojáků na frontu, jako polní nemocnice k ošetření raněných, nebo dokonce, jako v případě jídelního vozu č. 2419 (vůz společnosti CIWL), k podepsání příměří na konci první světové války a zároveň i v roce 1940 k podepsání francouzské kapitulace Německu.

Firma JLV – z části vlastněná Českými drahami (38,79 %) se o pohodlí cestujících usilovně stará již od roku 1959, kdy se věnuje občerstvení a cestování v lůžkových a lehátkových vozech. Do roku 1948 služby v jídelních a lůžkových vozech zajišťovala společnost ISG. V rámci znárodnění soukromého majetku byla v roce 1951 založena firma DCV neboli Družstvo cestujících veřejnosti. Poskytované služby však během následujících čtyř let upadly, a tak se stala jejím provozovatelem společnost cestovního ruchu Čedok. Ale ani tahle varianta nebyla organizačně vhodná, neboť pro společnost Čedok byla železnice jen okrajová záležitost a spolupráce tedy nepřinášela valný výsledek.

Další krok byl vznik ČSD – Jídelní a lůžkové vozy datované k 30. prosinci 1958. Rozvoj cestovního ruchu byl na vzestupu. V roce 1960 bylo přepraveno více než 400 000 cestujících, většina směřujících na Balkán. Významným mezníkem pro podnik ČSD JLV se stalo přijetí za řádného člena Evropské konference jízdních řádů v roce 1968. V sedmdesátých letech minulého století se modernizovaly vozy i provoz v nich. Dochází k zavedení nové kategorie vlaků INTEREXPRESS nebo UBYs – ubytovací spoje jedoucí trasy především na Slovensko a sestávající výhradně z lůžkových a lehátkových vozů. V osmdesátých letech se nadále rozvíjel cestovní ruch na železnici a posilovaly se stávající spoje a vytvářely nové. Vliv

Ředitel kolejového provozu JLV a prezident IRCG Petr Pospíšil

na tuto skutečnost mělo stejné jako v dnešní době zvýšení cen pohonných hmot. V letní sezóně se vypravovalo až 230 lehátkových vozů a už tehdy podnik bojoval s nedostatkem personálu především v pomocných provezech, a tak se nabírali především studenti z vysokých škol. O tuto formu brigády byl naštěstí vždy velký zájem už z důvodu vyššího přívlastku nebo možnosti vycestování do zahraničí, a to i „na Západ“.

Velký útlum zažil podnik ČSD JLV po listopadu 1989. Zájem turistů o Černé moře a Balt upadl a podnik zároveň prošel první privatizační vlnou a v roce 1992 se stává akciovou společností. S rozpadem Československa dochází k rozpadu i u JLV. Na Slovensku vznikají akciové společnosti Wagon Slovakia Bratislava a Wagon Slovakia Košice. Všechny společnosti mají společné, že musí řešit situaci se zastaralým vozovým parkem. A tak se rozjíždějí nové projekty a nová mezinárodní jednání v čele s Ing. Jaroslavem Kocourkem, která vedou k úspěšnému zařazení jídelních vozů

do sítě EURO CITY a obnovení vozového parku od koncernu Siemens ve spolupráci s MSV Studénka a dalšími subdodavateli.

Důležitými milníky společnosti jsou léta 1999–2004, kdy je společnost JLV přidruženým členem Mezinárodní železniční unie UIC. Dále v letech 2000–2004 předsedá sdružení IRCG a získává ocenění MIC (MOST INNOVATIVE CATERER) v rámci IRCG. O rok později – v roce 2005 se spouští provoz rychlovlaků Pendolino se servisem JLV. Společnost také získává Certifikát systému kritických bodů HACCP pro poskytování stravovacích služeb v železniční dopravě. Dále v roce 2006 se stávají dodavatelem služeb zahraničních dopravců CityNightLine a DB AutoZug. Společnost se mílovými kroky rozvíjí a postupuje vpřed, čehož je důkaz i rozšíření gastronomických služeb při otevření ÚAN Florenc (Pappata, FC, BK, PONT), získání franchisingové licence BURGER KING a v roce 2015 získání akvizice – hotel ABITO. Společnost získává jeden certifikát v oblasti gastronomie za druhým a v roce

2020 získala umístění v Českých 100 Nejlepších firem, což je soutěž, kde je cílem v celonárodním měřítku nalézt, vybrat, zviditelnit a veřejně slavnostním způsobem ocenit české (v ČR zaregistrované) firmy, podniky, či společnosti z co nejširšího spektra ekonomických aktivit, které dosahují vynikajících, mimořádných anebo pozitivně pozoruhodných výsledků. A to už stojí za uznání.

Informace o historii jsem čerpala z knihy, kterou JLV vydalo v roce 2019, a kterou mi dal na pracovním setkání ředitel kolejového provozu JLV, prezident IRCG a také člen vyjednávací skupiny s odbory **Petr Pospíšil, DiS., MBA**, s nímž jsem se setkala u příležitosti rozhovoru o společnosti, ve které pracuje již od roku 2005.

Pane řediteli, vždy mě jako první zajímá, co vás přivedlo ke společnosti JLV a jaká byla vaše kariérní cesta až k pozici ředitele?

Dá se říct, že jde o rodinnou tradici. Můj otec pracoval 15 let v JLV na pozici průvodce lůžkových a lehátkových vozů a do společnosti mě také přivedl. Po škole jsem nastoupil rovněž na pozici průvodce lůžkových a lehátkových vozů. V roce 2007 jsem uspěl v interním výběrovém řízení a dalších sedm let, do roku 2014, jsem zastával pozici produktového manažera pro noční dopravu. Poté jsem skoro tři roky zastával pozici vedoucího odboru kolejových aktivit (produktové oddělení jídelních, lůžkových a lehátkových vozů) a od ledna 2017 jsem ředitelem kolejového provozu. K tomu jsem se v září 2017 stal viceprezidentem mezinárodního sdružení cateringových společností IRCG (International Rail Catering Group) a od září 2019 jsem jeho prezidentem.

Můžete nám v krátkosti skupinu IRCG představit a přiblížit její náplň?

V IRCG více než 55 let podporujeme významné změny a inovace v oblasti cateringových produktů, vybavení, logistiky, technologií, školení, udržitelnosti a designu služeb. Představuje velké a komplexní odvětví poskytující cateringové služby železničním přepravujícím ročně miliardy cestujících. Cílem je stimulovat inovace a podporovat osvědčené postupy. A také usnadnit profesionální učení a rozvoj či vyzdvihnout obrovskou přidanou hodnotu cateringu pro železnici.

S kolegy ze všech koutů světa se pravidelně setkáváme, poslední velké setkání proběhlo v září 2022 v Praze. V rámci našich konferencí se bavíme o inovacích, které jednotlivé společnosti zavedli do praxe nebo se k tomu chystají, o parametrech služby na palubě. Vzájemně se inspirujeme a předáváme si navzájem naše zkušenosti, čímž podle mého názoru přispíváme k zlepšování a rozvoji cateringových služeb na palubě a to je dle mého názoru jeden z nejdůležitějších úkolů našeho sdružení.

Jaké činnosti ve společnosti řídíte na pozici ředitele kolejového provozu?

Do mé odpovědnosti spadá řízení kolejového provozu a také celý kolejový produkt.

Pracovníky v kolejovém provozu řídíme ze dvou středisek. Jedno je v sídle naší společnosti

v Praze a druhé v Bohumíně. Odtud řídíme provoz a posádky v lůžkových, lehátkových, jídelních a bistro vozech.

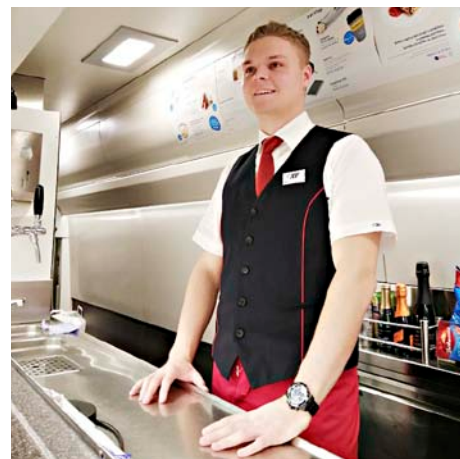
Velký důraz klademe na školení a vzdělávání všech našich pracovníků. V centrále JLV máme tréninkovou místnost, která je podobná jídelnímu vozu a kde máme veškeré technologie z našich vozů. Zde probíhá seznámení nových pracovníků s naší nabídkou ve vlacích, pravidelné školení nové sezónní nabídky včetně servisu na porcelán, vzděláváme zde pracovníky ve zbožíznalství (jaké jsou rozdíly mezi červenými víny, odrůdy káv, atd...) a také pořádáme školení, při kterém se pracovníci učí přímo na strojích používaných v provozu, jak být dobrým baristou a připravit výborné cappuccino, latte, espresso, jak správně čepovat pivo a také je správně servírovat. Pro všechny mimopražské uchazeče o zaměstnání během probíhajícího školení v naší společnosti nabízíme možnost bydlení v hotelu ABITO.

Hotel ABITO je jedna z vašich dceřiných společností, že? Na jakých projektech ještě pracuje společnost JLV?

Od roku 2009 spolupracujeme s řetězcem Burger King. V roce 2015 došlo k akvizici hotelu ABITO, aktuálně pracujeme v rámci našeho objektu na výstavbě jedné z největších solárních elektráren v Praze, společně s národním dopravcem jsme zapojeni do projektu #dostbyloplastu. Zároveň s modernizací centrální výroby jsme v loňském roce zahájili dodavatelskou spolupráci s největším prodejcem krabičkových diet v ČR.

Děkuji za rozhovor.

Sama jsem v poslední době jela několikrát do Prahy vlakem a neodolala tak příležitosti vyzkoušet pohostinnost jídelních vozů společnosti JLV. Jídlo servírované na porcelánu a káva podávána v šálku chutná určitě lépe než z plastového nádobí. A obsluha je podobná jako v restauraci. Někdo se trochu ušklíbne, když vám má připravit snídani v prázdném jídelním voze (což byla moje poslední zkušenost), jiní vás obslouží s milým úsměvem a ještě si s vámi rádi popovídají. Jako třeba **Matyáš Reichert**, který brigádně pracuje u společnosti JLV od července minulého roku na pozici průvodce lůžkových a lehátkových vozů a vyplňuje si tím volné směny v jeho zaměstnání na plný úvazek na středisku údržby v depu Michle u ČD. Do Matyášovi pracovní náplně patří starat se o přidělený vůz včetně obsluhy cestujících, administrativa spojená s daným výkonem, příprava snídaní i doplňkového občerstvení, a když měl směnu do Popradu, kde byl řazen přímý vůz s automobily, tak i zařizoval jejich nakládku při zpáteční cestě. Na práci oceňuje mimo jiné i přímý kontakt s lidmi a možnost podívat se ve volném čase do zajímavých destinací, jako například vyjet si „zubačkou“ na Štrbské Pleso. Od října také jezdí rovněž jako asistent na bistrovozech Rail Jet mezi Prahou a Brnem, kde mezi jeho pracovní náplň patří příprava jídel, pořádek v zázemí či obsluha a výpomoc za barem. Stejnou práci vykonává i na Pendolinu, pochopitelně na jiné trase.

Matyáš Reichert při práci v jídelním voze

Je vidět, že společnost JLV nabízí svým zaměstnancům možnost rozšířit si obzory jak po pracovní, tak i po cestovní stránce a svým zákazníkům zase nabízí rozšíření chutí při konzumaci široké nabídky jídel.

Je vidět, že společnost JLV nabízí svým zaměstnancům možnost rozšířit si obzory jak po pracovní, tak i po cestovní stránce a svým zákazníkům zase nabízí rozšíření chutí při konzumaci široké nabídky jídel.

Text a foto: Daniela Houdková

KOČKOPSI

Možná se ve světě domácích mazlíčků orientujete lépe než já, ale pokud se jedná o takového kočkopsa, dosud není na světě ani jedna encyklopedie zvířat, která by si s ním poradila. Můžeme se pouze dohadovat kde žije, co jí a jak se vlastně rozmnožuje, ale určitě o ně není nouze. A protože takový kočkopes plodí jen a jen kočkopsa, ani snaha o dodržení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (ZP), § 278 - § 280 a § 287 ze strany zaměstnavatele, se nutně nemusí setkávat s představou základní odborové organizace o naplňování **práva na informaci a projednání**. Na základě indicií o výskytu těchto zvláštních živočichů i na společných jednáních ZV OSŽ se zaměstnavatelem, zejména pokud se jedná o oblast BOZP, jsem se rozhodla pomocí článku lehce osvětového přispět ke snížení jejich populace.

Ano, **právo na informaci a projednání** se může někomu zdát jako jedno a totéž, ale rozhodně tomu tak není. Zatímco informace je široký pojem, který se užívá v různých významech a v ZP je použit ve smyslu zprávy či sdělení, tedy prezentace záměrů zaměstnavatele **za poskytnutí nezbytných údajů v dostatečném předstihu a vhodným způsobem, aby je ZO OSŽ mohla posoudit, popřípadě se připravit na projednání a vyjádřit své stanovisko před uskutečněním opatření** (ZP § 278 odst. 1), definici projed-

nání najdeme v ZP § 278 odst. 3 a odst. 4, kdy **projednáním se rozumí jednání mezi zaměstnavatelem a ZO OSŽ a jedná se o výměnu stanovisek a vysvětlení s cílem dosáhnout shody**. Zaměstnavatel je pak mj. povinen zajistit projednání v dostatečném předstihu a vhodným způsobem, aby ZO OSŽ mohla na základě poskytnutých informací vyjádřit svá stanoviska a zaměstnavatel je mohl vzít v úvahu před uskutečněním opatření a odborové organizace **mají při projednání právo obdržet na své stanovisko odůvodněnou odpověď a před uskutečněním opatření zaměstnavatele mají zaměstnanci právo požadovat dodatečné informace a vysvětlení**. Objem informací a projednání, který se týká oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, určuje ZP, a to v rozsahu stanoveném v § 101 až § 106 odst. 1, v § 108, a též v zákoně č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, § 9 odst. 4 e). ZP zaručuje zaměstnancům právo účastnit se na řešení otázek souvisejících s BOZP i prostřednictvím odborové organizace - tedy zaměstnavatel je povinen ZO OSŽ umožnit např. účast při jednáních týkajících se BOZP, vyslechnout její připomínky a návrhy na přijetí opatření a projednat s ní nebo je informovat o všech záležitostech, která mohou podstatně ovlivnit BOZP (rizika práce a opatření ke snížení jejich působení, kategorizaci práce, organizaci školení, určení odborně způsobilé fyzické osoby k prevenci rizik, zajištění PLS, přidělování OOPP, pracovní úrazovost, nemoci z po-

volání, zajištění první pomoci a organizaci PO apod.). V tomto místě si tradičně dovoluji připomenout nutnost soustavného vzdělávání zástupců ZO OSŽ (ZV OSŽ a inspektorů BOZP ZO OSŽ), protože povinnost odborové organizace spolupracovat se zaměstnavatelem a s odborně způsobilými fyzickými osobami k prevenci rizik, jak ji požaduje ZP § 108 odst. 4, lze kvalifikovaně zajistit pouze členy ZO s odpovídajícími znalostmi o bezpečnosti práce a o ochraně zdraví při práci.

Jak je vidět, k omezení výskytu kočkopsů není nutné povolení k odstřelu, odchyty či likvidaci pomocí pastí, ale postačí si přečíst pár paragrafů zákoníku práce a jejich naplnění požadovat i v praxi. Respekt, s jakým je mnohdy k jednáním se zaměstnavatelem přistupováno, je pochopitelný, ale je potřeba pamatovat i na to, že zákon zaručuje právo odborovým organizacím na informace a projednání hlavně z důvodu zajištění rovnováhy sil mezi zúčastněnými stranami - na jednáních, která kladně ovlivňují zajištění bezpečných a zdraví neohrožujících pracovních podmínek a pracovního prostředí pro všechny.

PS. Věděli jste, že za kočkopsa je někdy žertovně chovateli označován ragdoll (kříženec perské kočky a birmy posvátné), který povahově vlastností obou plemen (tedy psa a kočky) vykazuje?

Odbory a ekonomika

Připravil Miroslav Novotný

Postřehy: PROČ MUSÍ VĚDCI UČIT A UČITELÉ DĚLAT VĚDU

Můžeme se donekonečna hádat o tom, zda mít školné na vysokých školách, nebo ne. A pokud ano, tak v jaké výši a jestli odložené a s bezúročnými půjčkami. Určitě by si vysoké školy zasloužily i více peněz, ale to platí téměř univerzálně všude. Zajímavější otázkou je, jestli daný balík peněz využíváme správně. Naše vysoké školství je postavené na hlavu. Akademici, kteří rádi píšou články, ale neradi učí, přednášejí studentům o výhodách dělby práce, zatímco skvělí učitelé, kterým moc nejde psaní, o výhodách dělby práce píšou články. Chováme se úplně opačně, než nám doporučuje věda, kterou studujeme nebo vyučujeme.

Každý, kdo chodil na vysokou školu, dobře zná extrém z obou stran. Na jedné straně špičkové profesory, experty ve svém oboru, jejichž desítky významných článků přeložených do několika jazyků, ale jejich přednášky navštěvovalo jen pár lidí, které tříhodinové čtení profesorovy vlastní učebnice jako zázrakem neunudilo.

Na druhé straně vzpomínáme na učitele, kteří toho sice moc nevymysleli, nepyšili se sbírkou titulů z obou stran jména, ale moudrost svých akademických kolegů dokázali předat tak poutavě, že si o tom dodnes na srazích po letech

povídáme. Pochopitelně existují i vzácné výjimky, kdy někteří pedagogové uměli skvěle oboje. Anebo bohužel ani jedno. Pointou výše napsaného je, že věda moc dobře ví o výnosech z dělby práce, ale v tom nejvíce vědeckém prostředí jako kdybychom na to úplně zapomněli. Skvělý učitel musí publikovat, jinak je škola pro akreditované obory k ničemu, a významný autor řady publikací zase kvůli garantování musí obvykle učit. Trochu se to lepší z jedné strany, kdy univerzity najímají plodné autory na vědecké úvazky, aniž by je tlačily do učení, pro dobrého učitele bez publikací ale místo není.

Celé to vede k světu, kde se publikuje jen kvůli publikacím samotným, nikoli kvůli jejich obsahu. Odhaduje se, že 82 procent všech recenzovaných článků nikdo nikdy necituje, jsou to slepé vývojové větve, na kterých nikdo žádné další poznání nepostavil a ani nepostaví. A autoři to často vědí a je jim to jedno, potřebují si hlavně odškrtnout kolonku, že něco „odpublikovali“.

Současný stav nikomu nepomáhá. Trpí učitelé, trpí studenti, trápí to samotné školy. Trpíme, protože z vysokého vzdělávání získáváme mnohem méně, než bychom za stejné peníze mohli dostat. Dle Národní rozpočtové rady padne

na vysoké školství celá pětina výdajů ministerstva školství. Rada navíc predikuje, že v delším období bude tento podíl růst. Máme skvělé výchozí podmínky pro změnu. Je to drahé, bude to ještě dražší a všechny dotčené skupiny to trápí. Složitější je najít cestu, kterou se ke změně vydat. Akademická sféra je z velké části závislá na publikačním konsenzu v zahraničí, který změníme jen těžko. Změnit ale můžeme náš přístup k akreditacím. Tam by se dalo začít hned, ostatně přesně tak to studenty v ekonomii učíme. Využijme dělbu práce.

Ilustrační foto Filip Houdek

Stát chce podpořit osoby dlouhodobě pečující o své blízké

V Česku vloni požádalo cca 18 tisíc žen a mužů o dlouhodobější ošetrovatelské volno. Jde cca o 30% nárůst oproti letům minulým. Experti poukazují na to, že se stárnutím společnosti potřeba péče dál poroste. Ministerstvo práce proto plánuje úpravy podpory.

Dlouhodobé ošetrovatelské volno se v Česku zavedlo od června 2018. Vztít si ho mohou až na tři měsíce zaměstnanci i živnostníci, kteří si platili nemocenské pojištění. Z něj pak mohou pobírat 60 procent vyměřovacího základu svého příjmu.

Toto ošetrovné je možné čerpat na péči o člověka, který strávil aspoň čtyři dny v nemocnici a podle lékařů potřebuje ještě aspoň měsíc celodenní opatrování. Podmínka pobytu v nemocnici se netýká nevyléčitelně nemocných s paliativní péčí. Volno si může vzít širší okruh osob a mohou se v péči i střídat. Takzvaní „dohodáři“ však nemají na tuto dávku nárok.

Dlouhodobé ošetrovatelské volno si berou většinou ženy. Tvoří tři čtvrtiny těch, kteří kvůli péči na čas odcházejí z práce a tuto dávku pobírají. Loni se na tomto ošetrovném z nemocenského pojištění vyplatilo zhruba 210 milionů korun a toto číslo se postupně zvyšuje.

Dlouhodobé ošetrovné je jednou z šesti dávek českého systému nemocenského pojištění (vedle nemocenského, ošetrovného, peněžité pomoci v mateřství, otcovské a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství).

Dávka umožňuje občanům zůstat doma v situaci, kdy budou pečovat o člena rodiny, u kterého lékař rozhodl, že jeho zdravotní stav potřebuje domácí celodenní péči. O dávku mohou požádat příbuzní (např. manželka, dospělý potomek, tchyně, švagr, neteř nebo snacha apod.), družka nebo osoba žijící s ošetřovanou osobou v domácnosti.

Nárok na dávku má ten, kdo je součástí systému nemocenského pojištění. U zaměstnanců musí přispívat do systému alespoň 90 kalendářních dnů v posledních čtyřech měsících před čerpáním dávky. U OSVČ musí přispívat alespoň tři měsíce předem a zároveň nesmí dále sám podnikat.

ČSSZ se intenzivně zabývá myšlenkou, jak nejlépe upravit dlouhodobé ošetrovné. Cílem plánovaných změn je, aby se co nejméně umíralo v nemocnicích. S tím souvisí připravovaná novela o sociálních službách, která má podpořit vznik poradenství a psychologické pomoci pro pečující osoby.

R.D.

Náhrada mzdy vs. nemocenská

V případě, ať už z důvodu úrazu nebo nemoci, dojde k pracovní neschopnosti, mají zaměstnanci nárok na nemocenskou. V prvních dnech dostávají náhradu mzdy, a od 15. kalendářního dne nemoci, nemocenskou. Nemocenská i náhrada mzdy se počítají odlišně.

Náhrada mzdy

Legislativou jsou podmínky upravující čerpání náhrady mzdy uvedeny v zákoníku práce, konkrétně v § 192 až § 194. Náhradu mzdy vyplácí **zaměstnavatel** prvních 14 dní pracovní neschopnosti. Náleží pouze za **hodi-ny**, které zaměstnanec měl odpracovat a neodpracoval z důvodu pracovní neschopnosti. V případě, že dojde k ukončení pracovního poměru (např. ukončení pracovní smlouvy na dobu určitou), náleží náhrada mzdy pouze za dobu **trvání pracovního poměru**. Výplata náhrady mzdy je totožná s výplatou mzdy.

Jak na výpočet náhrady mzdy 2023

Základním vstupním údajem pro výpočet náhrady mzdy je průměrný hodinový výdělek za předchozí čtvrtletí. Průměrný hodinový výdělek se následně redukuje. Redukční hranice v roce 2023, v první redukční hranici se započítává průměrný hodinový výdělek 90 % z hranice 235,38 Kč, ve druhé redukční hranici 60 % z 352,98 Kč a ve třetí redukční hranici 30 % z 705,78. K částce nad třetí redukční hranici se již nepřihlíží. Výsledná hodinová náhrada mzdy je 60 % z redukovaného průměrného hodinového výdělku.

Pro vysvětlení uvedeme dva příklady:

Hodinová sazba u zaměstnance činí 200 Kč na hodinu. Provedeme výpočet redukce: 90 % z 200 = 180, výslednou náhradu vypočteme takto: 60 % ze 180 = 108. Náhrada mzdy za hodinu činí 108 Kč, tj. za osmihodinovou pracovní směnu činí náhrada mzdy 864 Kč.

Hodinová sazba u zaměstnance činí 300 Kč na hodinu. Provedeme výpočet redukce z první hranice: 90 % z 235,38 = 211,842, z druhé hranice (300 – 235,38 = 64,62): 60 % z 64,62 = 38,772, výslednou náhradu vypočteme (211,842 + 38,772 = 250,614): 60 % z 250,614 = 150. Náhrada mzdy za hodinu činí 150 Kč, tj. za osmihodinovou pracovní směnu činí náhrada mzdy 1200 Kč.

Nemocenská

Nemocenskou dostávají zaměstnanci na účet od místně příslušné **Okresní správy sociálního zabezpečení** od 15. kalendářního dne pracovní neschopnosti. Výše **nemocenské** činí **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. do 30. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, od 31. do 60. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti činí **66 %** denního vyměřovacího základu a dále od 61. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti činí **72 %** denního vyměřovacího základu.

V případě, že dočasná pracovní schopnost vznikla u dobrovolných členů integrovaného záchranného systému v důsledku zásahu, k němuž byla přivolána jednotka (např. dobrovolní hasiči), a tuto skutečnost potvrdí středisko integrovaného záchranného systému, náleží nemocenská ve výši **100 %** vyměřovacího základu.

T.Š.

Zaměstnavatelé v oblasti pracovněprávních vztahů nejčastěji chybuji při odměňování zaměstnanců

Státní úřad inspekce práce se při svých kontrolách zaměřuje mimo jiné také na pracovněprávní vztahy mezi zaměstnavateli a zaměstnanci. Za celý rok 2022 provedly orgány inspekce práce v této oblasti celkem 3 920 kontrol, při kterých zjistily celkem 6 498 porušení právních předpisů. Nejčastěji zaměstnavatelé chybovali v oblasti odměňování zaměstnanců (2 543 porušení), v oblasti pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr (1 635 porušení), dodržování pracovní doby (819 porušení), poskytování náhrad (776 porušení) a v oblasti agenturního zaměstnávání (210 porušení).

Za prokázaná porušení právních předpisů v oblasti pracovněprávních vztahů bylo zaměstnavatelům v roce 2022 uloženo celkem 897 pokut v souhrnné výši 24 327 650 Kč, dále byl ve 20 případech kontrolovaným osobám jako pachatelům přestupků uložen správní trest napomenutí.

Z pohledu veřejnosti a zaměstnanců jsou velmi důležitou součástí kontrolní činnosti orgánů inspekce práce kontroly prováděné na základě podnětů, kdy je poukazováno na možné porušování pracovněprávních předpisů ze strany konkrétních zaměstnavatelů. Do oblasti pracovněprávních vztahů bylo v roce 2022 podáno celkem 3 079 podnětů ke kontrolám a na základě těchto podnětů bylo v této oblasti provedeno 2 060 kontrol. Podněty nejčastěji upozorňovaly na nedodržování povinností zaměstnavatelů v oblasti odměňování. Převážná část obdržených podnětů je řešena kontrolou a kontroly na základě podnětů tak představují významnou část provedených kontrol inspekce práce (obdobně jako v předchozích obdobích, i v roce 2022 byla na základě podnětů provedena více než polovina všech kontrol). Přijaté podněty Státní úřad inspekce práce statisticky sleduje, vyhodnocuje, a získané informace zohledňuje i v dalším zaměření ročních programů kontrolní činnosti.

Oblast pracovněprávních vztahů bude i v letošním roce pod pečlivým dohledem Státního úřadu inspekce práce, kdy podle ročního programu kontrolních akcí je naplánováno minimálně 3 800 kontrol zaměřených na dodržování povinností stanovených zaměstnavatelům právními předpisy v této oblasti.

Zdroj: Státní úřad inspekce práce

V celosvětovém měřítku je **karcinom plic** nejčastěji diagnostikovaným typem zhoubného nádoru u mužů i žen (11,6 % nově dg zhoubných nádorů) a je nejčastější příčinou úmrtí na nádorová onemocnění (1,8 mil. úmrtí, 18,4 % celkového počtu úmrtí na nádorová nemoci).

Epidemiologie. Podle ÚZIS ČR se úmrtnost (mortalita) stabilizuje, výskyt nových případů mírně roste. Většina pacientů se zhoubným nádorem (ZN) průdušnice, průdušky a plic na něj umírá, zemře více než 5 tisíc osob, převážně muži. Nejčastější výskyt karcinomu plic je mezi 55. až 80. rokem, diagnostikovaný (dg) bývá ve věku 35-85 let. V posledních letech je pouze přibližně 20% nalezených karcinomů ve stadiu I nebo II, kdy lze onemocnění vyléčit. Největší zastoupení mají pozdní stadia, stadium IV. Ještě před indikovaným vyšetřením ke stanovení morfologické diagnózy a klinického stadia musíme stanovit, zda je pacient kandidátem onkologické léčby. Pokud léčit nebudeme, nemocný není schopen při vyšetření spolupracovat nebo není schopen léčby, nemá smysl, aby podstoupil vyšetření k stanovení diagnózy. Věk není při rozhodování o léčbě rozhodující. Základní léčebné modality jsou léčba chirurgická, chemoterapie, radioterapie, biologická, imuniterapie. V plicích se může vyskytovat i velké množství **benigních nádorů**. Plice bývají rovněž postiženy **metastázami** jiných zhoubných nádorů (prsů, plic, trávicí trubice, ledvin, štítné žlázy, hlavy a krku, lymfomy, sarkomy, melanoblastom).

Karcinom plic, bronchogenní karcinom označují **nádory průdušek, nádory vznikající v plicním parenchymu.** Je většinou **heterogenní nádor obsahující maligní buňky v různém stupni diferenciaci nebo rozdílné histologické typy.**

Etiologie. Z **endogenních příčin** je souvislost se zvýšenou aktivitou cytochromu P 450, způsobuje **zvýšenou tvorbu kancerogenů** z +cigaretového kouře, +aromatických uhlovodíků, +sníženou aktivitu buněčných mechanismů opravujících DNA, +chromosomální aberace (mutace, odchylky) vedoucí k častějšímu výskytu bronchogenního karcinomu, +genové změny a mutace. Z **exogenních příčin** je na prvním místě **+kouření. „Těžký kuřák“** je definován, kdo kouřil 20 cigaret denně po dobu alespoň 20 let nebo 40 cigaret denně po dobu 10 let atd. Má 10–15% pravděpodobnost rozvoje karcinomu plic. Kuřáci, kouřící více než 20 cigaret denně po 20 let, mají 20x vyšší riziko vzniku bronchogenního karcinomu než nekuřáci. Do rizikové skupiny patří i +pasivní kuřáci. Významným rizikovým faktorem je +**Radon 222**, inertní plyn vznikající jako rozpadový produkt uranové řady. Rozpadem radonu vznikají radioaktivní prvky. Může pronikat do obytných domů z geologického podloží i z nevhodně použitých stavebních materiálů. Další látky vyskytující se v pracovním prostředí je +**azbest**, anorganické sloučeniny +**arzenu**, **bischlormetyléter**, sloučeniny chromu, **niklu**, **polyvinylchloridu**, +ionizující záření.

Dělení podle **biologických vlastností** na ***malobuněčný SCLC** a ***nemalobuněčný NSCLC**

SCLC - asi 15 %, rychle roste, brzy vytváří vzdálené metastázy, je důvodem omezených

chirurgických možností léčby. Je senzitivní k chemoterapii a radioterapii. Limitovaná doba odpovědi na léčbu. Obtížná je léčba recidiv.

NSCLC - 85 %, pomalejší růst, příznivější možnosti chirurgické resekce za předpokladu, že nevytvorí metastatická ložiska. Senzitivita k chemoterapii a radioterapii bývá nižší.

Diagnostika. Na základě anamnézy, klinického vyšetření a zobrazovacích metod můžeme vyslovit pouze podezření na karcinom plic, definitivní diagnóza je morfologická – výsledek histologického a/nebo cytologického vyšetření. Ke stanovení morfologické diagnózy je potřebné použít metody zatěžující a nepříjemné pro nemocného. Před indikováním těchto vyšetření musíme stanovit, zda je pacient kandidátem onkologické léčby.

+Fyzikální (klinické) vyšetření. Nález na hrudníku bývá často normální. Někdy může zachytit oslabené až vymizelé dýchání, **zkrácený poklep, trubicové dýchání, přízvučné chrupky, písky** nad jednou nebo oběma plicemi. Vymizelé dýchání a zkrácený poklep svědčí pro pleurální výpotek. **Vyšetření lymfatických uzlin (LU)** nadklíčkové, za kyčla, v podpaží. Nálezem zvětšených jater s nerovným okrajem můžeme usuzovat o metastatickém postižení.

+Zobrazovací metody k posouzení nádoru. Zadopřední a boční skiagram hrudníku: Nádorová infiltrace se zobrazuje jako **+zastínění** v plicním parenchymu, nebo **+lokalizovaná centrálně v oblasti hilu.** Zastínění nemusí být vždy homogenní a ostře ohraničené. Projasnění svědčí pro přítomnost rozpadu. Nádor může podmiňovat **rozšíření mediastinu** (mezihrudí, střední část hrudníku, prostor mezi oběma hrudními dutinami/ plicemi. V mezihrudí je uloženo srdce, velké cévy, jícen, průdušnice (trachea), mediastinální LU), **deviace struktur mediastinu** (vybočení, odklon), **vyšší postavení bránice.** Obraz nádoru může být kombinován s **pleurálním výpotkem, obrazem atelektázy, zánětlivé infiltrace.** Stav skeletu a žeber. Nádor menší velikosti, než rozlišovací schopnost RTG, nebo při růstu nádoru endobronchiálně, nemusí být zobrazen. Provedení boční projekce umožní určit lokalizaci nádoru v segmentu plicního laloku před bronchoskopickým vyšetřením, před diagnostickou transpirietální torakální punkcí.

CT vyšetření plic a mediastinu s použitím kontrastní látky. Má vyšší rozlišovací schopnost než RTG snímek. **Stanovení přesného rozsahu nádoru, prorůstání mimo plicní tkáň,** do mediastinu, pleury, hrudní stěny. Velikost hilových a mediastinálních uzlin. Uzliny do velikosti 1 cm se považují za nepatologické. Nelze jednoznačně prokázat uzliny infiltrované nádorovými buňkami. Ne každé zvětšení uzlin znamená nádorovou infiltraci. Mohou být zvětšené v důsledku reaktivní hyperplazie, zánětu, antrakóya (zaprášení plic uhelným prachem). Uzliny postižené mikroskopickými metastázami nemusí být zvětšené.

PET CT – hybridní zobrazovací metoda, využívá kombinaci vyšetření CT se zobrazením metabolické aktivity FDG-PET (fluoro-2-deoxy-D-glukóza, schopna detekovat a zobrazit oblasti s vysokým metabolickým obrátem glukózy – malignity, zánětlivá, infekční ložiska).

Pátrání po vzdálených metastázách, odlišení benigního od maligního postižení plic a uzlin.

Magnetická rezonance MR – přesnější rozlišení nádorové infiltrace od měkkých tkání, posouzení prorůstání tumoru do hrudní stěny, stanovení rozsahu nádoru v plicním vrcholu. Při lepší informaci o rozsahu tumoru při kontrastní látky při CT.

PET MR – hybridní metoda, využívá kombinaci vyšetření MR se zobrazením metabolické aktivity pomocí FDG-PET. **Snížení radiační zátěže** je podmíněná podaným radiofarmakem. Nevýhodou je delší čas vyšetření, klade vyšší nároky na pacienta a vyžaduje jeho spolupráci.

+Další vyšetření ke stanovení rozsahu nemoci. Vyšetření břišní dutiny a retroperitonea. Sonografické a CT vyšetření břicha je základním vyšetřením k detekci metastáz.

Scintigrafie skeletu: stanovení kostních metastáz. Záleží na typu bronchogenního karcinomu. U malobuněčného karcinomu SCLC je součástí základního stagingu. U nemalobuněčného karcinomu NSCLC se provádí u podezření na metastázy.

MR mozku: U malobuněčného karcinomu je součástí základního stagingu. U nemalobuněčného karcinomu se provádí u klinických známek poškození mozku (závratě, nevolnost, zvracení, parézy). Kde není dostupná MR, lze provést CT mozku.

+Diagnostické metody k histologickému a/nebo cytologickému ověření bronchogenního karcinomu. Bronchoskopie umožňuje **odebrání materiálu na histologické vyšetření** speciálními kleštičkami, pomocí speciálního kartáčku, aspirační cévkou, bronchiálním výplachem nebo laváží. V průběhu bronchoskopie lze provést kryobiopsii endobronchiální i transbronchiální. Zhodnotit změny v bronchiálním stromu, monitorovat průběh nemoci, provést paliativní terapeutické zákroky. Intrabronchiální růst nádoru, tlak nádorové masy.

Videoasistovaná torakoskopie VATS – umožňuje provést **cílenou diagnostickou biopsii, resekci části plicního parenchymu a omezené mediastinálních struktur.**

Mediastinoskopie u tumoru uloženého v přední mediastinu nad dělením průdušnice, u zvětšených mediastinálních uzlin.

Cílená transpirietální biopsie periferně uloženého infiltrátu, provádí se pod rentgenovou kontrolou, s výhodou pod CT.

Torakotomie – chirurgické otevření hrudníku, kde nález není dostupný žádnou z metod.

Cytologické vyšetření sputa - nízká výtěžnost, pozbyla na významu. Uplatnění u nemocných neschopných podstoupit náročnější diagnostické výkony. Odebíráme několik vzorků (3-5). Často využívána u starších nemocných.

+Vyšetření před plánovanou resekci bronchogenního karcinomu. Je nutné vyloučit vzdálené metastázy na základě výše. Posoudit operabilitu dle rozsahu onemocnění v plicích. Určit maximální rozsah resekce plicní tkáně.

Jedná se o závažné a rozsáhlé onemocnění, prezentaci rozdělím do několika částí.

ŽELEZNIČNÍ MODELÁŘI STÁTNÍCH DRAH BUDOU VYSTAVOVAT V OPAVĚ

V budově kulturního domu Na Rybníčku v Opavě budou ve dnech 5. až 7. května 2023 vystavovat železniční modeláři státních drah z České republiky, Francie, Maďarska a Německa. Představí propojené moduly junior v měřítku H0 1:87.

Členové skupiny modelářství a železničního dědictví Mezinárodní federace železničářů pro kulturu a umění (FISAIC) již více než patnáct let rozdávají radost a úsměvy na svých akcích. Provozují modelovou železnici v měřítku H0 1:87 podle reálné předlohy.

Naši modeláři vstoupili do řad FISAIC v roce 2007, kdy se zúčastnili mezinárodní výstavy v Chalons-en-Champagne u příležitosti zahájení provozu na vysokorychlostní trati LGV-Est mezi Paříží a Méty. Již za tři roky převzali od DB předsednictví skupiny, stalo se tak velmi stylově v prostorách muzejní expozice stavebního muzea na děčínském hlavním nádraží. Němečtí přátelé z DB byli prostředím muzea na stavědle doslova okouzleni.

Železničnímu modelářství se věnují různé spolky. Prezentují kolejiště sestavené z propojitelných modulů. Modulární stavba kolejiště umožňuje jeho levnější přepravu do míst konání společných výstav, tvůrčí volnost autorům pro využití celé její plochy, ale především snadné přeskupování jednotlivých částí, jejich rychlé propojování včetně ztvárnění krajiny, které ve většině případů vychází z reálné předlohy v provozu, což se dokladuje i v doprovodné fotodokumentaci.

Myšlenka vytvořit jednotný, tzv. junior modul pro kolejiště H0 (měřítko 1:87) pochází od členů FISAIC ve Francii. Ti navrhli jeho optimální rozměry, vhodný transportní obal (často vznikne modul podle rozměrů kufru, který je k dispozici) a další technické parametry včetně napájení a ovládání. Na jednotlivých zemích pak zůstává, jak se vrchní plocha modulu využije, respektive jak se představí kraji-

Mezinárodní výstava modelové železnice FISAIC v měřítku 1:87
s účastí železničářů z České republiky, Francie, Maďarska a Německa

ADRESA: KD Na Rybníčku, Na Rybníčku 380/43, Předměstí, Opava
Pátek 5. května 10:30 – 17:00 hod.
Sobota 6. května 9:00 – 17:00 hod.
Neděle 7. května 9:00 – 16:00 hod.

na země či její železniční infrastruktura, okolí dráhy a život kolem ní. Samozřejmostí je pohyb modelů vlakových souprav různých dopravců. Zdá se to být jednoduché? Opak je pravdou! Zatímco Evropa ověřuje a často direktivně buduje jednotný vlakový zabezpečovač (ETCS) včetně jednotného řízení (ERTMS), u modelářů na mezinárodní úrovni se zatím pozvolna zkouší přechod od analogového k digitálnímu systému ovládání.

Pro návštěvníka je atraktivní zobrazení krajiny a lidských činností v ní. Zvláště když se propojí modul s naší krajinou například s motivem z francouzského jihu. Věrnost v zobrazování je u modulů středobodem pozornosti nadšených diváků. Návštěvník může zhlédnout odbočku na trati se stavebním včetně bezpečnostních náterů na odbočných bodech a přestavniku (ČR), železniční mosty příhradových konstrukcí s vrchní a spodní mostovkou (ČR, FR, DE), tunel u Špičáku (ČR), zemědělský statek (FR), ale třeba i kajakáře na řece pod mostem. Na jiných modulech tvůrčí předvádí větrnou elektrárnu, fotovoltaické panely na střeše domu (FR), bývalou vápenku (DE), zásah hasičů v blízkosti dráhy

(DE), kolejovou splítku úzkorozchodných drah v saském Krušnohoří z doby NDR, či dokonce milence v přírodě. Stalo se samozřejmostí, že objekty na modulu vystavovatel doplní o fotografii skutečného objektu a o základní údaje. Návštěvník si tak může porovnávat své vlastní vjemy a znalosti z cest po zemích, které se na mezinárodních výstavách prezentují.

Na výstavách se provozuje kolejiště sestavené z desítek modulů junior skupin z Německa, Francie, Maďarska a Česka. Je potěšitelné, že krajiny na některých modulech zhotovili mladí členové skupin sami. To vystihuje i název propojitelného modulu. Juniorem se myslí nejen mladý člen, ale i začátečník. Netřeba se tedy bát a zapojit se do modelování v každém věku. Mezinárodní spolupráce je přece základem udržitelné koexistence v Evropě. O úspěšnosti výstav svědčí i stovky a tisíce spokojených malých a velkých návštěvníků, čímž se modeláři odlišují od ostatních skupin FISAIC.

Kromě mezinárodních výstav v dopravních a železničních muzeích pořádá skupina každý rok mezinárodní semináře pro mladé modeláře.

V ČESKU VZNIKNE PRVNÍ GRAVITAČNÍ ELEKTRÁRNA NA SVĚTĚ

Bývalé uhelné doly na Ostravsku se mají za několik let proměnit v zásobárny elektrické energie. Zástupci českého státního podniku Diamo a Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava podepsali v Praze dvě memoranda o spolupráci s britským startupem Gravitricity. Finálním cílem spolupráce je vybudování první gravitační elektrárny na světě, která má vzniknout v některém z uzavřených černouhelných dolů v Moravskoslezském kraji.

Tím dolem bude nejspíše Darkov (bývalý černouhelný důl společnosti OKD ležící na pomezí katastrů obce Stonava a karvinské místní části Darkov). Projekt za zhruba třicet milionů eur si bude britská společnost financovat sama. Exis-

tuje předpoklad, že firma má v plánu požádat o podporu Inovační fond Evropské unie.

V ideálním případě by elektrárna měla být spuštěna v roce 2026, pokud bude projekt úspěšný, firma chce zprovoznit v ČR i několik dalších. Česko si Gravitricity vybrala, protože ve Spojeném království byla většina uhelných dolů uzavřena již před několika desítkami let a jejich průzkum by byl příliš nákladný.

2XSpolečnost Gravitricity vyvinula unikátní technologii GraviStore, která umožňuje uskladnit nevyužitou elektrickou energii hluboko pod zemí, kde využívá síly zemského gravitačního pole. Je to v podstatě baterie, která funguje na stejném principu jako vodní přečerpávací elektrárny.

Tento systém by mohl nalézt uplatnění v okamžiku, kdy budou státy Evropské unie získávat

většinu energií z obnovitelných zdrojů (solární nebo větrné elektrárny). Obrovskou nevýhodou těchto zdrojů je přílišná závislost na výkyvech počasí, takže produkují elektřinu nerovnoměrně. Právě tento problém má vyřešit projekt Gravitricity, který nadbytečnou energii dočasně uloží, a v době nedostatku ji zase využije.

Technologie by měla navíc být mnohem ekologičtější, levnější a mít výrazně delší životnost než klasické lithium-iontové baterie. Pro Česko má projekt přidanou hodnotu v tom, že by našel nové využití pro již existující infrastrukturu a vytvořil by pracovní příležitosti v Moravskoslezském kraji. **R.D.**

Tajné podzemní chodby historického paláce, nebo jen „obyčejné“ vodojemy ukryté hluboko pod povrchem půdy

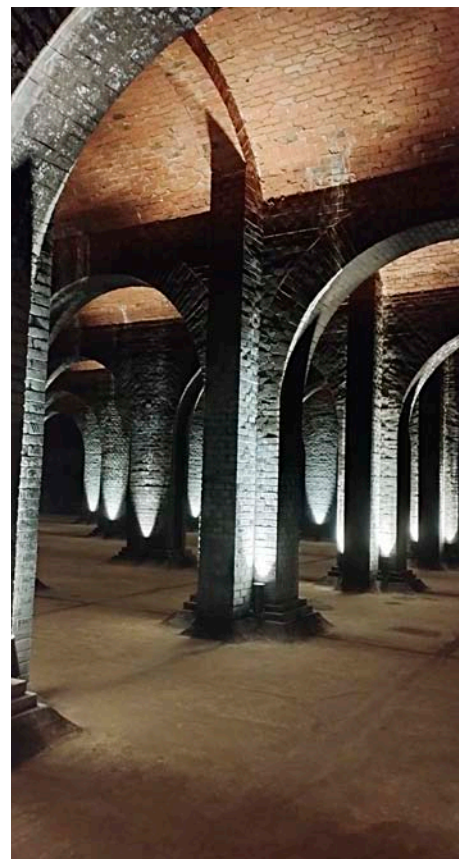
Tahle otázka napadne snad každého návštěvníka při vstupu do hloubky šesti a osmi metrů, kde se pod zemí ukrývá zajímavý umělecký skvost, který byl ještě prakticky donedávna zatopen vodou. Přesněji řečeno byl obrovskou zásobárnou vody. Prohlídku tohoto místa pro seniory ze společnosti OHLA zajistily jako již tradičně Věra Juráková a Draga Váchová. A protože byl o návštěvu vodojemů na Žlutém kopci v Brně velký zájem, komentovaná prohlídka proběhla hned ve dvou termínech v měsíci březnu. Paní průvodkyně prohlídku podzemí doplnila velmi poutavým výkladem a my jsme měli možnost vrátit se v čase až někdy do 14. století, kdy se město Brno stalo jedním z nejvýznamnějších měst českého království, a tak kromě stavby obytných domů, významných historických budov, hostinců či budování podzemních chodeb sloužících na uchování potravin, bylo potřeba město zásobovat vodou. Velkou zajímavostí je, že na místech, kde se v dnešní době běžně pohybujeme auty, městskou dopravou, pěšky nebo na kole, či zde nyní bydlí obyvatelé města, byla spádem vedena voda do kašen například na Zelný trh, Náměstí svobody i třeba na Dominikánské náměstí. A protože dubové dřevo nenasává vodu, protékala dubovými koryty.

Návštěvníci si spolu s průvodkyní zavzpomínali, jaké to v Brně bylo v jejich dětství v oko-

lí Svratky, kde se mimochodem opět bude navracet původní využití městské náplavky. Jen doufám, že to nebude jako dřív, kde se množila kdejaká havěť a byl prý velký zápach ze stok.

Ovšem přenesme se o pár století dále, a to na přelom 19. a 20. století, kdy byly na Žlutém kopci vybudovány čtyři obrovské vodojemy. Stavba úpravní vody na Žlutém kopci začala na podzim roku 1869 podle projektu londýnského stavitele Thomase Docwry. Cihly pro výstavbu byly páleny přímo v Brně a konstrukce se obešla bez použití oceli, dřeva nebo železobetonu, což vyvolalo nutnost různých druhů zaklenuí, a tedy velmi působivý dojem podzemního labyrintu. Stavba byla dokončena v roce 1872. Později byly vodojemy doplněny o dvě betonové nádrže a celkem tak měly objem více než 20 tisíc kubických metrů. Činnost vodojemů byla ukončena v roce 1997, kdy byly odpojeny od vodovodní sítě.

V okolí vodojemů momentálně probíhá úprava terénu, probíhá rekonstrukce tehdejšího domu pro správce a do třetího vodojemu se rází vstup pro návštěvníky, neboť všechny vodojemy měly přístup jen malým otvorem o rozměru 40 x 40 cm a po provizorním železném žebříku se scházelo do jejich útrob. Tento stavební komplex je rozhodně velmi unikátní a určitě stojí za to jej navštívit a ocenit precizní práci tehdejších stavbařů.

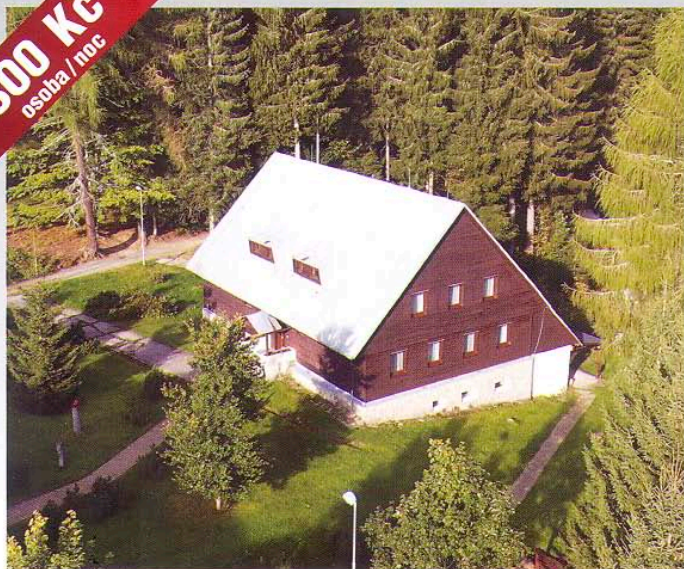

APARTMÁNY GOČÁR KOŘENOV

Rekreace OSŽ pro členy a rodinné příslušníky

300 Kč
osoba / noc

DUBEN - KVĚTEN
2023

APARTMÁNY OSTRÝ ŽELEZNÁ RUDA

Rekreace OSŽ pro členy a rodinné příslušníky

300 Kč
osoba / noc

DUBEN - KVĚTEN
2023

Více na:

NOVÉ

www.rekreaceosz.cz

 Rekrece OSŽ

BUDIŽ POZDRAVENO JARO!

Radujme se z krásných jarních dnů

Ačkoli většina z nás žije ve městech, v našich genech stále koluje informace o příchodu jara. O znovuzrození přírody návratu slunce a hojnosti. Tak to vnímali naši předci, a tak to vnímáme i my. I když si to třeba nepřipouštíme, stále nám tato informace koluje v žilách. Nastavujeme tvář slunci, slyšíme všude přítomné ptačí cvrlikání, a dokonce vnímáme vůni zorané půdy.

Ať si to uvědomujeme nebo ne, stále je v nás zakódována informace o návratu slunce, prodlužujících se dnech, probuzení přírody a konci lenivého období.

Je velmi příjemné, jak se k nám vrací jaro. Dny se prodlužují a teplota stoupá. Z hlíny za-

čínají vykukovat malé zelené růžky, které potvrzují, že jaro opravdu přichází. Ano. I v březnu a dubnu nám může nasněžit, ale dobře víme, že sníh dlouho nevydrží. A že ptačí zpěv bude po ránu čím dál tím silnější. Hřejivé sluneční paprsky nás budou vytahovat z domů ven a naše novoroční předsevzetí se budou mnohem lépe plnit. Teplý vítr nás opět vytáhne na dlouhé procházky a práce na zahradě bude tak nějak veselejší.

Naši předci na svatého Řehoře začínali sít první semínka a na svatého Josefa sázeli rané brambory. Pokud nemáte pole či zahradu, není nic jednoduššího než si vlastní klíčky vypěstovat doma. Hrášek řeřicha, salát. Už po pár dnech si budete na chlebu s máslem

pochutnávat na jarních vitamínech.

Dva týdny před Velikonocemi lidé ze vsí vynášeli slámenou postavu v ženských šatech. Symbolizovala Smrt a vše, co lidé spojovali s dlouhou a temnou zimou. My dnes nemusíme vyrábět slámenou smrtku, ale k jarnímu úklidu nás přesto motivovat může. Uklidte nejen své domovy, ale i uvnitř sebe. Na úklid domácnosti můžete použít ocet a na úklid uvnitř sebe něco jemnějšího než ocet, třeba sklenku dobrého vína z Moravy nebo i z ciziny. S vínem bude pro vás jaro inspirativní. Dostanete nové impulzy a jarní energii pro další aktivity.

VELIKONOCE U NÁS A VE SVĚTĚ

Nedávno jsme slavili Vánoce a už jsou tu Velikonoce

Na světě je řada zemí a kultur, která mají vlastní a často ojedinělé způsoby slavení velikonočních svátků. A ty opravdu zajímavé oslavy?

Ve francouzském městě Haux se každoročně na Velikonoční pondělí vyrábí gigantická omeleta pro 1000 lidí. Použije se cca 4.500 vajíček. Podle historie tam Napoleonovi chutnala vajíčka, tak si na další den objednal omeletu pro celou svoji armádu. Na řeckém ostrově Korfu dopoledne na Bílou sobotu vyhazují na ulici hliněné nádoby, hrnce a džbány. Tento zvyk má zabezpečit úrodu a hojnost v novém roce. Na Haiti se kombinují katolické zvyky a praktiky woodoo. Konají se zvířecí oběti,

hraje se na bambusové trubky a konají se barevné průvody. Děti ve Švédsku se převlékají za čarodějnice a chodí od domu k domu a vyměňují svoje kresby a malůvky za sladkosti.

První příběh o velikonočním zajíčkovi, který schovává vajíčka na zahradě, byl zveřejněn v roce 1680.

Proč jsou vlastně v naší době vajíčka úplně všude?

Po celém světě jsou vnímána jako symbol plodnosti a jara, které přináší nový život a znovuzrození. V naší zemi jsou nejvíce rozšířené oslavy na Velikonoční pondělí, kdy se chodí na „pomlázku“. Muži své ženy musí vyšetlat vlastnoručně upletenou vrbovou pomlázkou.

Mnoho regionů se drží tradice a muži pomlázky pletou. V každém domě, kde koledují, pak dostanou barevné stužky, kterými se pomlázka zdobí. Jak jste na tom pánové u vás? Ať už pomlázku upletete nebo ji koupíte, vyšehejte jemně nejen všechny ženy v rodině, ale i ty, ke kterým půjdete koledovat. A vězte, že některé tradice nejsou tak úplně špatné a minimálně si užijete legraci. Především však zaručí to, že vám ženy následující rok „neuschnou“. Ty si pro vás na oplátku připraví vlastnoručně malované vajíčko, čokoládové dobroty, nebo panáka alkoholu. Po návratu domů si můžete společně dát pečeného sladkého beránka, mazanec, nádivku s kopřivami, maso, vejce a chléb. A to přeci stojí za trochu té námahy a návratu k tradicím.

SPÁSA NEBO POHROMA?

Evropský parlament 340 hlasy proti 279 schválil zákaz prodeje aut se spalovacími motory počínaje rokem 2035

Definitivně otevřel prostor elektromobilitě. Pro stoupence elektromobility je to jistě důvod k radosti a oslavám.

Pro kritiky je to důkaz, že zelená ideologie má navrch nad realitou. Auta s bezemisním pohonem jistě pomůžou zlepšovat stav znečištěného ovzduší. Auta na tento pohon jsou tichá, snáz ovladatelná a také svižnější díky vyšší akceleraci. Jistě by odborníci našli a dokázali vyjmenovat i další přednosti. Určitě to tak jednou bude. Otázka zní jestli už v roce 2035.

Zatím se zdá, že převažují sporné aspekty. Elektrovůz sice neprodukuje emise při svém provozu, ale výroba baterií je energeticky a ekologicky náročná a stejně náročná je na sklonku životnosti vozu jejich likvidace. Při současném energetickém mixu znamená každé nabíjení vznik škodlivých emisí. Už dnes je problémem likvidace ojetých pneumatik. Váha nových aut a vyšší akcelerace bude znamenat jejich větší opotřebení. Z pohledu uživatele nebude elektroauto za milion velkou výhodou. Klíčovým problémem je nabíjení. Jak jeho dostupnost, tak doba a především cena elektřiny. Veřejných stanic ještě dlouho nebude dostatek a nabíjet levnějším „nočním“ proudem z domácí zásuvky budou moci jen ti, kteří budou tuto zásuvku mít v dosahu. Rychlé nabití u benzinky na dálnici levně nevyjde. Ještě horší to bude v zimě. Zapnuté topení zkrátí výdrž baterie o 40 procent. Problémem bude i parkování a garážování. Už dnes se u garáží a parkovacích domů objevují značky zakazující vjezd elektroaut. Ta se nevzní-

tí snadno, ale pokud baterie chytne, je k neuhášení.

Vraťme se ale k hlasování v europarlamentu. Zatím se evropští výrobci a vývojáři pomalu rozcvičovali. Teď mají odstartováno. Nám nezbyvá než vyhlížet technologický „zářák“, z něhož vzejdou levné, malé, lehké, třeba i přenosné baterie s velkou kapacitou. Nadcházející období tak ukáže, jestli nám elektroauta přinesou spásu nebo pohromu.

Blahopřejeme

V tomto měsíci slaví narozeniny:

Magdalena Stránská – CZ Loko Č. Třebová

Jiří Franci – ŽPSV Doloplazy

Jaroslav Šindel – RegioJet

Monika Vitnerová – OSŽ-Ú